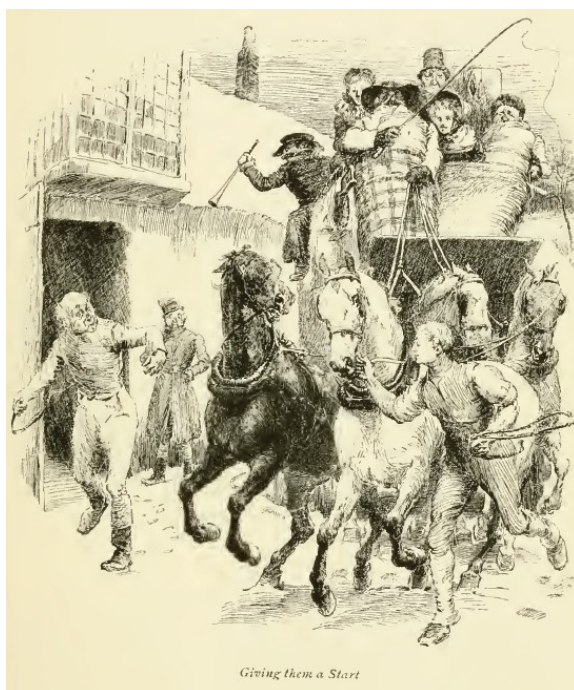

QUARTERLY PRESS REVIEW

FOR ADVANCED EFL LEARNERS

AUTUMN 2021

COACHING DAYS AND
COACHING WAYS
(A vidéki Anglia
postakocsival)

by *William Outram
Tristram*

2. rész

Side by...
The Brighton Road

...by Side
A brightoni út
Tárnok Attila fordítása

QUARTERLY PRESS REVIEW

is an electronic magazine consisting
of texts found in the public domain
abridged for educational purposes.

Back issues: <http://pressreview.atw.hu>

Correspondence: tarisz@hotmail.com

Fordítói előszó

Tárnok Attila

Az alábbiakban a *Coaching Days and Coaching Ways* című könyv második részét adom közre. A szerző könyvében Londonból sugár irányba indulva hintókon és postakocsin kalauzolja az olvasót a négy világtáj felé. Nyugat felé: Bath-ba, ebben a részben délre: Brightonba, majd keletnek: Doverbe és észak felé: Yorkba. A bakon vagy a kocsi belsejében zötykölődve megismerhetjük a régi Anglia rögös útjait, és nem mellékesen: a szerző jó kedélyű, ízléses-anekdotázó stílusban hazája dicső vagy épp dicstelen történelmének néhány ritkán emlegetett eseményéről is beszámol. A fordítás az egykori világirodalmi folyóirat számára készült. Sajnos, a *Nagyvilág* fordításom megjelenése előtt megszűnt, majd sorra megszűntek azok az irodalmi lapok és kiadók, amelyekkel munkakapcsolatban álltam, így munkám fiókban maradt. Az elmúlt évek során számos könyvkiadónál kopogtattam, de vagy elutasítottak vagy válaszra sem méltattak, pedig az eredeti mű, a szerző halála után több mint 70 évvel, jogdíj mentes, és a

fordítói tiszteletdíjról is hajlandó lettem volna lemondani. Így a könyv szinte papír áron, pusztán nyomdaköltséggel megjelenhetett volna, mégse kellett senkinek. Sajnálom, mert állítom, az eredeti szöveg éppúgy, mint a fordítás értéket hordoz. Most elektronikusan közreadva remélem, minél több olvasóhoz eljut és aki olvassa, örömét leli benne. A könyv négy fejezetét négy egymást követő számban tervezem közölni, majd ezt követően a több mint egy évtizede folyamatosan szerkesztett *QPR*-magazin megszűnik. Köszönöm mindenkinek, aki figyelmet fordított rám. ♦

Side by...

The Brighton Road

by *W. Outram Tristram*

A PECULIAR FLAVOUR of the Regency lingers about the record of the Brighton Road. It is a record, as I read it, of bucks, with stupendous stocks, and hats with brims weirdly curly, casting deathly glances at lone maidens perambulating haplessly by the wayside; a record of "The Fancy," as I see it drawn for me in the classic pages of *Boxiana* – thronging in their thousands, and in almost as many different kinds of conveyances to witness one of the many great battles decided on *Crawley Down* or *Blindley Heath*; a record finally of the great *George* himself, repairing to the health resort which his royal penetration had discovered, and repairing there in a coach and four, driven by his own royal hands, at the rate of fifty-six round miles in four hours and a half.

...by side

A brightoni út

Tárnok Attila fordítása

A BRIGHTONI ÚTVONALON közlekedő, Regency¹ néven elhíresült járatot sajátos hangulat lengi be. A feljegyzések buja gallérnyakkendős, furcsán pöndörödő kalapkarimájú, a magányosan arra sétáló boldogtalan hölgyekre halálos pillantásokat vető piperkőcökről írnak. Tudósítanak a rajongókról, a *Boxiana*² hasábjain rajz is megörökíti őket, akik ezrével és majdhogynem ugyanannyi féle közlekedési eszközzel érkeztek, hogy tanúi lehessenek az ökölvívó viadaloknak *Crawley* lankáitól *Blindley* hangafüves rétjeiig. Említés történik továbbá *György hercegről* is, aki egészsége megóvása érdekében utazott ide, sőt a helyet ő maga fedezte fel és négylovas hintóját is saját kezűleg hajtotta, nem kevesebb, mint ötvenhat mérföldet megtéve négy és fél óra alatt.

¹A hintó arról az időszakról kapta a nevét (1811-1820), amikor *György régensherceg* uralkodott Nagy-Britanniában III. *György* helyett.

²*Pierce Egan*, egykori sportújságíró, az 1810-es években a *Boxiana* című lapban ökölvívó versenyekről tudósított. Akad nyelvész, aki a 'sportsfan' kifejezés etimológiáját nem a fanatikushoz ('fanatic') köti, hanem az *Egan* által a fent említett sportlap hasábjain használt kifejezésből, a jelen fordítás eredeti szövegében itt is használt 'fancy'-ből (rajongóból) vezeti le.

Indeed it seems to me that the Brighton Road might almost be called the Regent's Road. For where without the Regent would its terminus have been? Why, it would have been nowhere; or it might have been at St. Leonards, Eastbourne, or anywhere else. When once however the Regent has discovered that the air of Brighton tended to benefit his health, he made a centre of fashion out of a small health-resort, almost before he had time to finish the Pavilion; and one of the finest of the coaching roads of England out of an uncertain track, often impassable.

For before the Pavilion was, Brighton was about as easy to get at as Cranmere Pool in the middle of Dartmoor, the moon, the North Pole, the special exits in case of fire at our principal theatres, or anything else on earth totally inaccessible. When in 1750 the genial Doctor Russell, of Lewes, found himself better for a trip to the small fishing village, and induced some of his fair hypochondriacs to go there too; how they were to get there, considering the state of the roads – if they could be called roads – was the conundrum which they generally proposed. And I have no doubt that Doctor Russell of Lewes prescribed oxen as a means of transit; for oxen were about the only beasts of burden which could cope, at the time I speak of, with the country's wickedly deep ruts. People got into coaches to go to Brighton and only got out of them when they were overturned. Princes on Royal

Csakugyan, a brightoni utat hívhatnánk akár Regent's Roadnak is. Hisz vajon a régensherceg nélkül is itt lenne az út végállomása? Sehol sem lenne, vagy St. Leonardsban, Eastbourne-ban és egyebütt lenne. Ám miután a herceg felfedezte, hogy Brighton levegője kedvezően hat az egészségére, egy apró üdülőfaluból divatközpontot teremtett, szinte még mielőtt ideje lett volna befejezni a híres Pavilon építését. Így vált egy gyakran járhatatlan, bizonytalan út Anglia egyik legkedveltebb postakocsi-útvonalává.

A Pavilon építését megelőzően Brighton csaknem annyira volt megközelíthető, mint a Cranmere-i tó Dartmoor közepén, a Hold, az Északi sark, főbb színházainkban a vészkiárat vagy bármi más a világon, ami teljességgel elérhetetlen. Amikor a lewes-i illetőségű Russell doktor jobban lett az apró halászfaluba történt látogatásakor, arra buzdította néhány képzelt betegét, hogy ők is keressék fel Brightont. Igen ám, de miképpen juthatnak el odáig? Tekintetbe véve az utak – ha egyáltalán helyes itt ez a kifejezés – állapotát, a talány adott volt. Nincs kétségem afelől, hogy a lewes-i illetőségű Russell doktor lehetséges közlekedési eszközként ökörfogatot javasolt, hisz nagyjából az ökör lehetett az egyetlen igavonó, amely azidőtájt megbirkózhatott a vidék alattomos, mély kátyúival. Az utas beszállt a kocsiba, és csak akkor kászálódott elő, amikor a kocsi

progresses sat fourteen hours at a stretch in state carriages, without being able to get an atom of refreshment into their royal jaws. In 1749 Horace Walpole cursed the curiosity which had tempted him to tour in a country in which he found neither road, conveniences, inns, postillions, nor horses! What did he find in Sussex? one is tempted to ask. Why, he found that "the whole country had a Saxon air" (which seems a very remarkable discovery to have made); and "that the inhabitants were savage" – which is a discovery not so remarkable, when one remembers that near Brighton not long ago one of these savages ran at a lady with a pitchfork for riding over a turnip-field. Poor Horace had no such adventure as this – so far as I can learn; but it was clear to him that "George the Second might well be the first monarch of the East Angles," and "that coaches grew in Sussex no more than balm or spices"; almost immediately after which horticultural remark he had to leave his post-chaise (for some horrid reason which he veils from posterity), and take to pedestrianism – a form of exercise which he ever particularly loathed. No doubt however he would have bewailed his wrecked post-chaise more had it resembled "a harlequin's Calash" less; and a harlequin's Calash too "which was occasionally a chaise or baker's cart" – which is the most remarkable definition of a vehicle that I have chanced on between Boadicea's chariot and a hansom cab! Who can wonder

felborult. Udvari utazások alkalmával hercegek ülték végig a tizennégy órás utat egyhuzamban anélkül, hogy felséges ajkukat egy atomnyi frissítő érintette volna. Horace Walpole 1749-ben átkozta kíváncsiságát, amiért olyan vidéki utazásra vállalkozott, ahol nem talált se rendes utat, se kényelmet, se fogadót, se lovon ülő postakocsist, se lovakat. Adódik a kérdés: Milyennek találta vajon Sussex-et? Nos, úgy találta, hogy "az egész vidéket szász levegő lengi be" (ami figyelemre méltó felfedezés), és hogy "a népességet vademberek alkotják", ami kevésbé figyelemre méltó felfedezés, hisz emlékezhetünk rá, hogy nemrég Brighton környékén az egyik vadember vasvillával támadt a hölgyre, aki lovával a tarlórépa veteményre mert léptetni. Amennyire megállapítható, szegény Horace nem élt meg hasonló zaklatást, de világos volt számára, hogy "II. György jószerevel az első uralkodó a kelet-angol nép fölött" és, "hogy hintók legalább annyira nem teremnek Sussex-ben, mint balzsam vagy keleti fűszerek". Közvetlenül eme kertészeti felismerés után kénytelen volt elhagyni a csézát, az utókor számára homályban hagyott szörnyű okok miatt, és gyalogszerrel folytatni útját, ami testgyakorlatot kifejezetten gyűlölt. Semmi kétség, mélyebben siránkozott volna az összetört cséza sorsa felett, ha az kevésbé hasonlított volna egy harlekin kocsijára. "Alkalmanként cséza, máskor péktaliga" –

after reading it, that the man who had rested in it found Sussex "a great damper of curiosity"? I cannot wonder for one.

All these horrors of the Brighton Road the much abused George the Fourth did away, with the sweep as it were of his fat, bejewelled, and august hand! He built the Pavilion, and people from all parts of the country came straightway to see it and him. Now in building the Pavilion, there can be no manner of doubt I think in reasonable minds that the first gentleman in Europe did the "accursed thing" spoken of by the prophet; but when the crowds which this atrocity attracted are considered, almost half the sin may be forgiven him. For the crowds soon found from such miry experiences as have already been detailed, that if they were to come to Brighton, and to court, they had better have some decent road to come upon. And from this simple bringing home of a plain truth came into existence the Brighton Road – "perhaps the most nearly perfect, and certainly the most fashionable of all" – according to "Viator," who should know what he is talking about.

And not one road only; but three roads – in point of fact, according to some authorities, about five. From having practically no road to it at all, there is surely no place in England which can be reached – (or rather could be in the coaching days, for we can now only go

Harlekin kocsija: a legtalálóbb meghatározás arra a járműre, ami olyan, mint Boadicea³ harci szekere vagy egy könnyű, egyfogatú, kétkerekű kocsi, magas hátsó bakkal. Ki csodálkozhat ezek után azon, hogy a férfi számára, aki így utazgatott, Sussex nem más, mint "jeges zuhany a kíváncsiságra"? Engem nem lep meg.

A sokat szidott IV. György a szörnyű állapotokat szinte egy kézmozdulattal, egy kövér, ékszerektől súlyos, tiszteletre méltó kéz mozdulatával szüntette meg. Felépíttette a Pavilont, és az ország különböző vidékeiről özönleni kezdtek az emberek, hogy láthassák az új épületet vagy magát a királyt. Normális gondolkodású emberek fejében kétség nem férhet hozzá, hogy a Pavilon megépítése a próféta által emlegetett elátkozott cselekedet volt Európa első számú uralkodója részéről, ám ha arra a tömegre gondolunk, akit ez az atrocitás vonzott, a bűnt java részben megbocsáthatjuk. Hisz a tömeg, a fentebb részletezett kátyús élmények nyomán, hamar felismerte, ha egyszer már a királyi udvarra éhesen Brightonba jön, legjobb, ha ezt elfogadható utakon teszi. Az egyszerű igazságnak ebből a felismeréséből született A BRIGHTONI ÚT, "az összes utak között talán a legtökéletesebb, de mindenképpen a legdivatosabb", legalábbis 'az Utazó' szerint, aki nyilván tudja, miről beszél.

³A mai Anglia déli részén élt egykori kelta törzs harcias királynője.

by the London and Brighton Railway) – could be reached, by so many different routes as Brighton. Of these the favourite – called the new road – went by Croydon, Merstham, Redhill, Horley Turnpike, Balcombe, and Cuckfield, making the distance fifty-one miles three furlongs; then there was a route through Ewell, Epsom, Dorking, Horsham, and Mockbridge, making the distance fifty-seven miles five furlongs. A more favourite way than any was by Croydon, Merstham, Reigate, Crawley and Cuckfield – making the distance fifty-three miles exactly; while the longest and the oldest route was through Croydon, Godstone Green, East Grinstead, Nutley, Naresfield, Uckfield, and Lewes – the entire distance being fifty-eight miles two furlongs from the Surrey side of Westminster Bridge, which is the point from which the Brighton Road is measured.

Of the celebrated coaches which ran by these various routes, and which all made fast time, due mention must be made, as also of their coachmen, of whom however the already mentioned "Viator" seems to have held no extraordinary opinion. Of the coaches Carey's Itinerary of 1821 gives me the names of some eighteen – all celebrated, and many of which I recollect hearing spoken of, by one who had travelled in most of them, long before I ever thought it would be my lot to revive their memories. There started then in the prime era of coaching – circa 1821 – from the Angel, St.

Nem is egy út, de rögtön három, sőt néhány hozzáértő szerint valójában inkább körülbelül öt. Ahogy korábban gyakorlatilag egyáltalán nem vezetett út Brightonba, úgy manapság valószínűleg nincs még egy település, illetve a postakocsik idejében nem volt, hisz ma már kizárólag a London-Brighton vasútvonalat használjuk, ahova ilyen számú különböző útvonalon érhattünk el. Ezek között a legnépszerűbb az úgynevezett 'új út', Croydon, Merstham, Redhill, Horley Turnpike, Balcombe és Cuckfield érintésével, 51 egész $\frac{3}{8}$ angol mérföld. Ott van aztán a Ewell, Epsom, Dorking, Horsham és Mockbridge nevű településrészeket összekötő útvonal, 57 egész $\frac{5}{8}$ mérföld hosszan. A legnépszerűbb, Croydonon, Mersthamen, Reigate-en, Crawley-n és Cuckfield-en át vezető út kerekén 53 mérföld, míg a legrégebb és egyben leghosszabb Croydon, Godstone Green, East Grinstead, Nutley, Naresfield, Uckfield és Lewes érintésével a Westminster híd Surrey felé eső végétől, ahonnan általában a brightoni utak hosszat mérik, 58 egész $\frac{2}{8}$ mérföldnyi távolság.

De essék szó a nagy hírű kocsikról, amelyek ezeket az utakat sebesen járták, valamint a hajtókról is, akikről azonban a már hivatkozott 'Utazó', úgy tűnik, nem ápol rendkívüli véleményt. Az 1821-es, Carey-féle útikalauz tizennyolc járatot listáz, mind nevezetes, és sokról közülük, emlékeim szerint, már jóval azelőtt hallottam olyan valakitől, aki a legtöbb

Clement's, Strand, at 9.30 every morning for Brighton, the Light Post Coach, which went by Reigate and Cuckfield; from the Bell and Crown, Holborn, the Alert (Safety) Coach, which started daily at 8.30 A.M., and arrived at Brighton at 4; from the Old Bell, Holborn, the Meteor daily at 10.30; the True Blue, from the Blossoms Inn, Cheapside, started daily at 9 A.M., and did the journey in six hours; as also did the Night Coach, from the same inn – which was extremely good travelling. Amongst other celebrated coaches whose names were once household words may be mentioned the Royal Eagle, which left the Boar and Castle Inn at midday; the Royal Clarence, from the Bull, Bishopsgate, at 8.30 every morning, and which took a still different route from any that I have yet named – going by Lindfield and Ditchling; the Life Preserver, daily at 8.45 from the Cross Keys, Cheapside; the Regent, daily at 8 A.M., from the Flower Pot, Bishopsgate Street; the Original Red Coach – via Croydon, Reigate, and Crawley – from the Golden Cross, Charing Cross, at 9 every morning; the Eclipse, at 2 in the afternoon, from the same celebrated house; and to make an end, from the Spread Eagle, Gracechurch Street, the Dart, at 2.45 P.M., and the Sovereign at 6.45 in the morning; the Royal Brunswick at 2.30 daily from the Spur in the Borough; the Rocket at 9.30 A.M., and the Tally-ho at 10 A.M. daily from the White Bear, Piccadilly; the Princess Charlotte,

járaton utazott is, hogy sorsommá vált volna feltámasztani emléküket. A hintós közlekedés fénykorában, 1821 körül, a 'Light' postakocsi minden reggel 9 óra 30 perckor indult, Reigate és Cuckfield érintésével Brightonba, a Strand-beli Angyal fogadótól, a Szent Klement templom mellől. A holborni Harang és korona fogadótól az 'Alert' (biztonsági) kocsi reggelente 8 óra 30 perckor indult és délután négyre érkezett meg Brightonba. A szintén holborni Öreg harangtól a 'Meteor' naponta 10 óra 30 perckor, míg a 'True Blue' minden reggel kilenckor a cheapside-i Virág fogadótól indult és hat óra alatt tette meg az utat Brightonig, csakúgy, mint a 'Night Coach' ugyanettől a fogadótól, amely éjszakai út rendkívül kellemes utazásnak ígérkezhetett. A többi híres fogat közül, melyeket egykor mindenki ismert, megemlítjük még a 'Királyi Sas'-t, ez délben indult a Vadkanhoz és a várhoz címzett fogadótól, a 'Royal Clarence' nevű, négyülékes csukott hintót, minden reggel 8 óra 30 perckor a bishopsgate-i Bika fogadótól, és amely az eddig fel nem sorolt, Lindfield, Ditchling útvonalat járta, az 'Életmentő' névre keresztelt járatot, a cheapside-i Keresztezett kulcsokhoz címzett fogadótól, naponta 8 óra 45 perckor, a 'Regent'-et reggelente nyolckor a Bishopsgate utcai Virágcserep fogadótól, az 'Original Red Coach' elnevezésű fogatot, amely Croydon, Reigate és Crawley érintésével minden reggel

which left the White Horse, Fetter Lane, at 9.30, and going the favourite route through Croydon, Reigate, Crawley, and Cuckfield, reached the Old Ship at Brighton at 5 in the afternoon; and finally in the post of honour the celebrated Vivid, which did the journey in five hours and a quarter.

Of the coachmen on this celebrated road for travelling, as I have already remarked, a great authority on the subject held a poor opinion. And why? Simply because, according to "Viator Junior" (quoted by Captain Malet in his Annals of the Road, to which exhaustive authority I gratefully recommend coaching fanciers), simply because the excellence of the road annihilated the breed. This severe critic indeed ranges forty-five trembling coachmen in his judicial mind's eye, and out of the whole batch is only able to select seven or eight worthy of the title of "artists;" capable, as he poetically puts it, of "hitting 'em and holding 'em." Oh, what a fall is here! But Viator Junior proceeds to details. Not having travelled in an excursion train (he writes in 1828), he marvels how passengers can trust their necks to coachmen, utterly incompetent to take along a heavy load in safety, at the pace at which the Brighton coaches are timed – and then a ghastly vision of incompetence rises before his critical ken. "This very day," he writes, "I saw one of the awkward squad keep his coach on her legs by pure accident, in bringing her with a heavy load round

kilenckor indult Charing Cross-ból, az Aranykereszt fogadótól, az 'Eclipse' névre hallgató járatot délután kettőkor ugyanettől a nevezetes háztól, és hogy most már a végére járjunk, a Kitárt szárnyakhoz címzett fogadótól (Gracechurch Street) indult a 'Dart' délután 2 óra 45 perckor, míg a 'Sovereign', reggel 6 óra 45 perckor, a 'Royal Brunswick' naponta 2 óra 30 perckor a Borough-beli Sarkantyútól, a 'Rocket' 9 óra 30 perckor és a 'Tally-ho' 10 órakor minden nap a Piccadilly-beli Fehér Medvétől. A 'Princess Charlotte' a Fehér lóhoz címzett fogadótól (Fetter Lane) 9 óra 30 perckor indult, és a népszerű útvonalon, Croydon, Reigate, Crawley és Cuckfield érintésével, délután 5 órakor érkezett meg a brightoni Öreg hajó fogadóhoz, és legvégül, mégis előkelő helyen, a híres 'Vivid', amely öt és egyegyed óra alatt tette meg az utat.

Ezt a híres utat járó hajtókról, ahogy már említettem, a tárgy jó ismerője elég elmarasztaló véleménnyel bírt. Vajon miért? Egyszerűen csak. A 'Fiatal Utazó' szerint (idézi Malet kapitány, akinek Az utak krónikái című kimerítő munkáját minden a kor iránt érdeklődő olvasó figyelmébe ajánlom) egyszerűen azért, mert az utak kiválósága oly mértékben felülmúlta a hajtók tehetségét. E szigorú ítéssz negyvenöt remegő hajtót vés emlékezetébe, és ezek közül mindössze hét vagy nyolc érdemli ki a szakma "művésze" címet, aki képes – ahogy ő fogalmaz – "a fogatot üzni és visszatartani". Ó,

the corner by the king's stables; and as his attitude was rather good I'll endeavour to describe it. His bench [here he proceeds to attain to the irony of Sophocles], his bench was very low; and he himself is rather a tall man; his legs, tucked under him as far as possible, were as wide apart as if he was across one of his wheels; both hands had hold of the reins which, though perfectly slack, were almost within his teeth; his whip was stuck beside him (in general however it is hanging down between his wheel horses, about the middle of the footboard), and to complete the picture, his mouth was gaping wide open like Curran's Irishman endeavouring to catch the English accent." This satiric touch is surely not unworthy of a coaching Swift – but to continue to the bitter end. "South of York," writes Viator, "I have not often seen this man's fellow; but surely Providence must keep a most especial guard over him; for I understand he has worked some years on the same coach without an accident. And judging from appearances it is a daily miracle that he gets to his journey's end."

A personal experience gave shortly afterwards to this all-seeing eye another example of incompetence in Brighton coachmen. He mounted on a coach driven by one who, had he measured tape behind a linen-draper's counter, would in Viator's opinion, have more nearly fulfilled the purpose for which Providence had

micsoda értékvesztés! De a Fiatál Utazó részleteket is közöl. Mivel nem utazhatott még kiránduló vonaton (a szerző 1828-ban írja feljegyzéseit), elálmélkodik azon, hogy az utasok miképpen bízhatták életüket a hajtókra, akik gyakran kifejezetten képtelenek voltak biztonságba kormányozni terhüket azzal a sebességgel, amivel a brightoni kocsik az utat rótták. Kritikus látóhatárán a hozzá nem értés hátborzongató víziói formálódnak. "Épp ma is – írja – találkoztam egy ügyetlen csapattal, akik a vak szerencse folytán tartották lábön a kocsit, amint a királyi istállóknál nehéz terhekkal épphogy bevettek egy kanyart. És mivel a veszély elhárult, megkísérlem leírni a látványt. A hajtó – itt Szophoklész iróniáját hívja segítségül –, egy magas ember, alacsony ülésen ült. A lábait, amennyire lehetett, maga alá húzta, de ekképp a térdét úgy szétterpesztette, hogy majdnem a kerék fölé ért. A kantárt szinte a foga közt szorította, két kézzel markolta, mégis lazára engedte. Az ostort maga mellé tűzte, bár az általában a lovak között lóg, a lábtartó közepe táján, és hogy a kép teljes legyen: a száját olyan szélesre tátotta, mint Curran ír hőse, aki a helyes angol kiejtéssel próbálkozik."⁴ Ez a szatirikus leírás akár Swift tollára is illene, de hallgassuk tovább a keserű összegzést. "Yorktól délre – írja az Utazó – ritkán láttam ezt a hajtót, de a sors minden

⁴Bizonytalan utalás. Az élc tárgya talán John Philpot Curran (1750–1817) politikus, ügyvéd, bíró, aki a 'dadogós Curran' néven is ismert.

designed him. Instead of measuring tape however, unfortunately he held the ribbons – also a cigar – horresco referens, between his teeth. He also had a pair of bad holders as wheelers (both thoroughbreds) to complete the situation, and the miserable slave to tobacco could not keep them out of a canter. He was more successful in putting his chain on down the hill by New Timbers, or this tale would never have been told except at a coroner's inquest; but being too busy with the aforesaid cigar ("the march of intellect," as Viator once more crushingly remarks), he let his team get well on to the crown of the hill, just above his change, before he attempted to pull up. And what happened when this too long-deferred effort failed? Why, "away they went." And where they were going to, except to perdition, Viator for some moments was utterly unable to tell. For the incompetent one had his reins clubbed by way of meeting the emergency, and by reason of his awkward pulling and hauling, had the coach first of all in one ditch, and then in the other, till the passengers were utterly unable to say whether they were on their heads or their heels, and momentarily expected to be lying ready for burial on their backs. At the very crisis of the affair the stables of the runaway team loomed into sight, when they stopped of their own accord, in spite, no doubt, of the efforts of their driver. On the next stage an opportunity of another kind was given to this

bizonytal gondját viseli, mert úgy hallom, ugyanezen a kocsin baleset nélkül működött éveken át. És a látszat alapján mindennapos csoda, hogy egyszer is elérte úti célját."

Nem sokkal ezután egy személyes tapasztalat is meggyőzhette a mindentudó krónikást a brightoni hajtók hozzá nem értéséről. Egy olyan fogatra szállt, amelynek kocsisa, az Utazó véleménye szerint, rátermettebb lett volna egy rövidáru üzlet pultja mögött szövetet mérni, amely pályára a Sors valószínűleg rendelte őt. Mérőszalag helyett azonban egy szivart és a gyeplőt tartotta, horribile dictu, a foga között. Hogy a kép teljes legyen, rudasnak két telivér szolgált, de a dohányzás nyomorult rabja képtelen volt őket visszatartani, hogy ne ugorjanak könnyű vágta. New Timbers előtt a lejtmenetben a kerékbilincs használata egy kissé jobban ment, még jó, különben ezt a történetet a halottkém mesélhetné tovább. Ám mivel a hajtó a kelletténél többet foglalkozott az imént említett szivarral, ahogy az Utazó epésen megjegyzi: "a Haladás eszméjével", a domb tetején jól nekieresztette a lovakat, előfogatváltás nélkül, mielőtt megpróbálta volna őket visszarántani. És mi történt, amikor a késleltetett kísérlet megghiúsult? Csupán annyi, hogy "nekiiramodtak". De hogy hova tartottak, azt az Utazó, az elkárhozás veszélyétől tartva, még néhány pillanatig teljességgel képtelen elárulni. Mert az

miserable charioteer for retrieving his lost laurels and pocketing the half-crowns which the outside passengers had determined at the moment not to give him. For the next stage was one which required the exercise of a little "fanning"; and it was within the bounds of reasonable human hope that such an ignoramus with the reins might yet be able to use his whip the least bit in the world. But, alas! "Dominie Sampson could not have made a more diabolical attempt at hitting a near leader." And every time the fellow tried to hit his off-side wheel horse, he nearly cut off his off-side passenger's near ear! Under which delightful conditions the journey to London was done in six hours, the passengers never being out of jeopardy the whole time.

This sort of romance makes us feel momentarily thankful for railway trains, and drivers, who have to pass a severe examination, and are not supposed to take anything stronger than cold tea. Not however must the impression be permitted to remain (in spite of Viator's savage indignation) that all the Brighton coachmen were the dangerous dunces which the above experience shows one of them to have been.

On the contrary several among them were of the A 1 class – others not up to this standard quite; but decidedly fair all round. In the latter category was Sam Goodman, of the Times. Yet it were profanity to compare him to the incomparable Mr. Snow, whose

alkalmatlan hajtó kezéből a gyeplőt a baleset furkósbotként kiverte, és a szakszerűtlen bánásmód miatt a kocsi először egy kátyúba került, azután egy másikba, míg végre az utasok elgondolkodhattak, hogy vajon a fejük tetején vagy a sarkukon állnak-e, mindenesetre átmenetileg háton fekvé fel voltak készülve a saját temetésükre. A véletlen esemény tetőpontján az elszabadult fogat istállóí jelentek meg a látóhatáron, ahol is a lovak maguktól megálltak, semmi kétség, a hajtó segítségével nélkül. Ezután egy újabb lehetőség adódott a nyomorúságos kocsis előtt, hogy elveszített dicsőségét visszaszerezze és bezsebelje a fél koronás érméket, amelyeket a kocsitetőn utazók egyelőre nem voltak hajlandók számára kifizetni. Ezúttal egy kis ostromozásra lett volna szükség, és minden emberi számítás szerint még ez a tudatlan hajtó is képes lehet az ostort valamennyire használni. De nem úgy van! "Sámson uralma sem eredményezhetett volna ördögibb kísérletet arra, hogy a rudast egy kicsit meglegyintse." Mert minden alkalommal, amikor a kocsis a közeli szélső lovat igyekezett fegyelmezni, szinte a fülét szegte a kocsitetőn oldalt ülő utasnak. Ilyen kellemes körülmények között az út Londonig hat órán át tartott, és ez idő alatt az utasok egy pillanatig sem érezhették, hogy a veszély elhárult volna.

Az ilyen esetek átmeneti hálaérzettel tölthetnek el

perfect ease and elegant attitude on his box in turning the Dart out of the Spread Eagle Yard in Gracechurch Street was a sight for gods and coachmen. Gray, on the Regent, was "fair – inclining to steady," as the meteorologists might say; Ned Russel, when once started over London Bridge, not worse than some of his neighbours. Mr. Steven, of the Age, had the reputation of being a good coachman, which is all that Viator will say for him, except to wish him success; but young Cook, formerly of the Magnet, but afterwards of the Regulator (having changed his coaches, from sickness, at being bandied about between Hell and Hackney, as he graphically expresses it), young Cook, was not only a first-rate coachman but one of the pleasantest fellows to travel with that could be met on the road. From this bead-roll of distinguished professionals (to make an end of coachmen) can the distinguished amateurs of the Brighton Road be with any justice excluded? Certainly not! For the Brighton Road, to keep up its distinctive flavour of what I call "Corinthianism," has ever been distinguished and fortunate in its choice of aristocratic whips. And of these no selection could be complete which wanted the names of Sir Vincent Cotton, who drove the Age; of the Marquis of Worcester, father of the present Duke of Beaufort, who drove the Beaufort; of the Hon. Fred. Jerningham, a son of Lord Stafford, who drove the Brighton Day Mail – who were all artists to the tips of

bennünket a vasúti közlekedés iránt, és hogy a kocsisok manapság szigorú vizsgakövetelményeknek tesznek eleget, továbbá hogy hideg teánál erősebb italt nem fogyaszthatnak. Azonban hosszan ne dédelgessük a kedvezőtlen benyomást, hogy minden brightoni hajtó olyan veszélyes fajankó lett volna, amilyenről az Utazó kegyetlen megvetéssel tudósít.

Ellenkezőleg, néhányuk A1 minősítésű, és ha a többiek nem is ütik meg ezt a mércét, általánosságban tagadhatatlanul jó hajtók. Ez utóbbi csoportba tartozott Sam Goodman, a 'Times' kocsisa, bár botorság lenne őt az egyedülálló Mr. Snow-hoz hasonlítani, akinek könnyed eleganciája a bakon, ahogy a 'Dart' fogatát a Gracechurch Street-i Kitárt szárnyakhoz címzett fogadó udvaráról elindította, mindenkit, még az isteneket is elkápráztatta. A 'Regent' fogatát irányító Gray "kellemes – ahogy a meteorológusok fogalmaznának –, frontmentesbe hajló" kocsis volt, és a London Bridge mellől induló Ned Russel sem volt rosszabb társainál. Az 'Age' bakján ülő Mr. Steven elismerten jó kocsis volt, de ez minden, amit az Utazó hajlandó mondani róla, sok szerencsét kívánva neki. A fiatal Cook, aki holmi betegség miatt, hiszen Hackney és a pokol között hánykolódott, ahogy őt a leírás szemlélteti, a 'Regulator'-ra cserélte a korábbi 'Magnet' bakját, nem csupán első osztályú hajtó volt, de az egyik legkellemesebb társ, akivel az ember az úton

their fingers, who never solicited fees, and yet pocketed them when offered, with as much readiness and relish as could be shown by the poorest "knights of the whip."

And what of the travellers on the Brighton Road in the days of its prime? They are as the sands of the sea for multitude, and pass before my mind's eye in a long line, beginning with the Regent and ending with Tom Cribb – if indeed the prince should be put before the pugilist. Byron was here in 1808 with another fighting man, the celebrated gentleman Jackson, and also, I much regret to have to say it, with a young lady who rode about with him in male attire, and who remarked to Lady P., who said, "What a pretty horse you are riding," "Yes; it was given me by my brother." How many times I wonder did the beautiful Mrs. Fitzherbert, the only woman that George the Fourth ever loved probably, travel from London to her lodgings in the Steyne, and from her lodgings in the Steyne to London? Those journeys must have been countless, and what heartburnings, what agonies of pride broken and hope deferred must have been suffered by the way! Not that Mrs. Fitzherbert was by any means the only wounded beauty drawn moth-like to the gracious glare eternally effulgent at the Pavilion. Perdita Robinson was constantly to be seen on the Brighton Road during her brief period of ascendancy – her turn-out faultless, her postillions

találkozhat. Eme kiváló szakemberek gyöngysorából, hogy végezzünk már a hajtókkal, hiányozhatnak-e a brightoni út műkedvelői? Nyilvánvalóan nem. Hisz a brightoni út, hogy fenntartsa 'korinthoszi' jellegét, mindig is az arisztokratikus ostorkezelők széles választékával büszkélkedhetett. Ezek közül mindenképp meg kell említenünk az 'Age' bakját koptató Sir Vincent Cottont, a jelenlegi beauforti herceg apját; Worcester örgrófját, aki a 'Beaufort' nevű fogatot hajtotta és Lord Stafford fiát, a tiszteletreméltó Fred. Jerninghamet a 'Brighton Day Mail' bakján, akik mindannyian az ujjuk hegyéig művészei voltak a fogathajtásnak, és akik soha nem kértek viteldíjat, ám a felajánlott összeget ugyanolyan készséges örömmel fogadták el, mint az "ostor legszegényebb lovagjai".

Lássuk immár a brightoni út fénykorának utasait! Számukat tekintve annyian vannak, mint homok a tengerparton, és hosszú sorban jelennek meg lelki szemeim előtt, a régenshercegtől Tom Cribb-ig, ha egyáltalán a herceg méltó a sorban megelőzni a bokszolót. Byron 1808-ban járt itt egy másik ökölvívóval, a híres Jackson úrral, valamint, szégyellem bevallani, egy fiatal hölgygel, aki férfiruhában utazgatott, és aki Lady P. megjegyzésére, "Milyen csinos lovon ül, kegyed", így válaszolt: "Igen, a fivéremtől kaptam." Sokszor eltűnődtem már azon, hogy vajon a gyönyörű Mrs.

pictures, her luncheon bills at the Dorset Arms, East Grinstead, or the White Hart at Godstone Green, worthy of the attentive consideration of a nation who had to pay for them. But why pursue further the bevy of frail beauty who posted to and fro from Brighton in pursuit of the Royal George? It would be a scandalous research not requiring much consideration. Let us look at another side of the picture – a more intellectual side.

In 1779 – three years that is to say before the Prince Regent visited Brighton for the first time – Miss Burney (than whom I have found no more entertaining companion since I first set out on the roads) came here in company with Mr., Mrs., Miss, and Miss Susan Thrale. She travelled in a coach with four horses; the servants travelled in a chaise, and two men additionally accompanied them on horseback. The procession started from Streatham, and took the Reigate and Cuckfield route; and they were obliged to stop for some time at three places on the road. Of Reigate Miss Burney has only to remark that "it is a very old, half-ruined borough;" and that a high hill leading to it afforded a very fine prospect; after which she passed on to Cuckfield, where, instead of at once visiting Cuckfield Park, (which is a most entrancing sixteenth-century house, possessing a gloomy park, a family curse, and a general atmosphere altogether redolent of Mrs. Radcliffe at her darkest), Miss Burney

Fitzherbert, aki valószínűleg az egyetlen hölgy volt, akit IV. György igazán szeretett, erre utazhatott-e Londonból a steyne-i találkozóhelyre, és Steyne-ből vissza Londonba. Micsoda szívfájdalom, milyen büszkeségen esett csorba és elodázott reménykedés kísérhette ezeket az utakat számtalan alkalommal! Nem mintha Mrs. Fitzherbert lett volna az egyetlen sebzett szépség, akit molylepkeként vonzott a Pávilion örökké fénylő búvköre. Perdita Robinson is a brightoni út állandó szereplője volt, legalábbis tekintélyének rövid időszakában, amíg a hibátlan díszfogat, a lovon ülő postakocsis, az East Grinstead-i Dorset címeréhez címzett vagy a Godstone Green-i Fehérszarvas fogadóban elfogyasztott ebédek számlái méltóak rá, hogy egy nemzet figyeljen fel rájuk, egy nemzet, aki e számlákat kiegyenlítette. De minek kövessük tovább a törekeny szépségű női társaságot, akik György király kegyeiért a brightoni utat odavissza beutazzák? Megbotránkoztató kutatásba kéne fognunk, és amúgy sem érdemel figyelmes vizsgálatot. Nézzük inkább egy másik szeptet a történetnek, egy intellektuálisabb szeptet!

1799-ben, azaz három évvel azelőtt, hogy a régensherceg először látogatott Brightonba, Miss Burney, akinél szórakoztatóbb útitársra még nem leltem kalandozásaim során, erre járt, Mr., Mrs. és Miss Susan Thrale kíséretében. Négylovas hintón érkezett, a személyzet egy csészán, továbbá két férfi

contented herself with observing that the view of the South Downs from the King's Head or the Talbot (where I suppose she was taking tea) was very curious and singular.

The utter lack of feeling displayed by the most cultured people of the eighteenth century for the domestic architecture of England positively appals. I believe that Horace Walpole was the only man living who had the faintest natural tendency to the taste – and his taste naturally was affected by the vitiated atmosphere which prevailed. Here is the second fine house that Miss Burney (so far as human nature is concerned, the observant of the observant) passes entirely without observation. First it is Littlecote on the Bath Road, which she fails to perceive, and now it is Cuckfield Park on the Brighton Road. Two points only can be urged in excuse of this deplorable exhibition of wall-eyedness in one so young. Firstly, that Miss Burney was not by nature a romanticist – indeed held them rather in contempt – and so was probably watching from the landing window a comedy in real life played by two post-boys and a chambermaid in the galleried inn's backyard; secondly, that the author of *Evelina* had not enjoyed the advantage possessed by the present generation of revelling in the romances of Harrison Ainsworth. No; Miss Burney had no opportunity of reading *Rookwood* (not that she

lőháton. A csapat Streathamból indult, a Reigate-Cuckfield útvonalat követte, és útközben kénytelenek voltak három megállót beiktatni. Reigate-ről Miss Burney véleménye csupán annyi, hogy "nagyon régi, félig romos település", és hogy az előtte fekvő domb tetejéről pompás kilátás nyílik. Ezután rögtön a cuckfield-i beszámolóra vált, ahol, ahelyett, hogy felkeresnék Cuckfield Parkot, a legelbűvölőbb tizenhatodik századi udvarházat, borongós kertjével, családi átokkal terhelt általános légkörével, ami Mrs. Radcliffe legsötétebb írásaira emlékeztet⁵, Miss Burney beéri annyival, hogy méltatja a Déli Domság egyedülálló, különös látványát a Királyi Főhöz címzett vagy a Talbot elnevezésű fogadótól, ahol, gondolom, a társaság teázott.

Megdöbbenő a tizennyolcadik század kifinomult emberének teljes érdektelensége a hazai építészet iránt. Szerintem Horace Walpole volt az egyetlen élő személy, akibe szorult némi természetes jóízlés, és még az ő ízlését is megmételyezte a kor uralkodó hangulata. Miss Burney, a legélesebb szemű megfigyelő, immár a második pompás udvarház mellett megy el szó nélkül. Először a bath-i út során mulasztja el szemügyre venni a Littlecote nevű házat, most pedig a brightoni úton Cuckfield Park kerüli el a figyelmét. Két mentséget hozhatunk fel e megvetendő, fiatal kori szűklátókörűsége. Az egyik,

⁵*Ann Radcliffe (1764-1823), az angol romantikus rémregény úttörő szerzője.*

would have read it if she had had the opportunity, I fear); and so Cuckfield Park was not associated in her mind, as it is in ours, with Dick Turpin and all the adventurous, dashing figures that throng the pages of Ainsworth's first success. For Cuckfield Park is the Rookwood of the romance; and it is no undeserved compliment to its intrepid writer, who with all his faults, possessed the truly refreshing capacity for "cutting analysis and getting to the story," that his novel has thrown the glamour of an additionally romantic interest over an old manor house already instinct with romance.

At Cuckfield then Miss Burney is disappointing; but when she gets to Brighton – which she did on this occasion at about nine o'clock in the evening – she is in her element. Then she becomes rich – rich in description, humour, observation, analysis, rich in everything in short which can help to bring the terminus of the Brighton Road in 1779 vividly before our eyes. I do not think that I can do better than follow her for a day or two through the pages of the diary which so racily describes this visit.

The day then after her arrival, Miss Burney dined at the Ship Tavern – (now known as the Old Ship, by actors, authors, managers, and other distressed unfortunates, jaded with their labours and in search of change between the Saturday and the Monday). Not that Miss Burney dined in such congenial company.

hogy Miss Burney, természetéből adódóan, nem volt romantikus alkat, sőt megvetéssel viseltetett a romantika iránt, és így valószínűleg a földszinti ablak takarásából inkább a való életből lesett el egy cseléd és két postakocsis között, az árkádos hátsó udvaron lezajlott színjátékot. A másik, hogy az Evelina szerzője nem élvezhette, miként a jelenkor tobzódó olvasói, a Harrison Ainsworth románcai kínálta előnyöket. Nem, Miss Burney nem olvashatta Rookwood történetét, bár, attól tartok, akkor sem olvasta volna, ha módja van rá, így Cuckfield Parkhoz gondolatai közt nem társultak, ahogy számunkra nyilvánvaló, Dick Turpin kalandjai és a többi ragyogó figura, akik benépesítik Ainsworth első sikerének oldalait. Pedig a regénybeli Rookwood a valóságban Cuckfield Park. Nem érdemtelen az elszánt szerző dicsérete, aki, minden hibája ellenére, birtokában volt annak a valóban friss képességnek, hogy "metsző elemzéssel bontson ki egy-egy történetet". Regénye romantikus dicsfényt vet a régi udvarházra, amelyet már eleve átjárt a regényesség.

Cuckfieldet illetően tehát Miss Burney kiábrándító. Ám amikor Brightonba ér, ami ez alkalommal este kilenc körül történt, már elemében van. Itt rögtön gazdaggá válik: gazdaggá leírásaiban, humorában, megfigyeléseiben, elemzésében, egyszóval gazdaggá mindenben, ami hozzásegíthet bennünket, hogy a brightoni út végállomását 1799-es állapotában éles

Far from it. She dined at the officers' mess – she forgets to say of what regiment, to which she had been specially invited by the major and captain. The next morning there arrived at Mrs. Thrale's house, which was situated in West Street, a melancholy and typical personage, who was destined to inflict upon Miss Burney several very bad quarters of an hour. This was one Dr. Dewlap. The wretched man had written a tragedy, and had also had it accepted. His attitude towards men and things may therefore be imagined; and was I need hardly say carefully noted by Miss Burney, who had herself written a comedy – accepted also. But Dr. Dewlap seems to have been a very wicked specimen of the budding dramatic author. He was commonly of course naturally grave, silent, and absent; yet when any subject with which he was conversant had once been begun, he worked it threadbare: and, wretch that he was, seemed hardly to know when all was over; or, what is more remarkable, whether anything had passed. He was thinking of his tragedy, no doubt.

Not the least noxious point about him was that his appearance was "smug and reserved." He soon however gave Mrs. Thrale his play to read. A deed which drove Miss Burney (with a keen perception of what was in store for her too) out for a walk on the Parade. Here she found some soldiers mustering. And in what state? It pains me to say that they were half

fényben lássuk. Nem hiszem, hogy lenne jobb megoldás, mint egy-két oldal erejéig fellapozni naplóját, amely oly ízesen eleveníti fel a brightoni látogatást.

Nos, a megérkezést követő napon Miss Burney a Hajósok tavernájában ebédelt, amely intézményt manapság, immár Öreg hajó néven, színészek, szerzők, ügyintézők és egyéb elkeseredett szerencsétlenek, a heti munkától elcsigázottan, szombat és hétfő között a változatosság reményében keresik fel. Nem mintha Miss Burney ilyen díszes társaságban ebédelt volna. Távolról sem. A tiszti kaszinóban étkezett, és bár elfelejti megemlíteni, melyik regimenttől, de egy őrnagy és egy kapitány szíves meghívásának tett eleget. A következő reggel Mrs. Thrale West Street-i házához egy közismerten melankolikus alak érkezett, akinek az a szerep jutott, hogy Miss Burney számára jó néhány rendkívül kellemetlen negyedórát okozzon. Hivatkozott személy Dr. Dewlap volt. A nyomorult ember írt egy tragédiát, és mi több, egy kiadó el is fogadta nyomtatásra. Hogy milyen véleménnyel bírt az emberek és a világ dolgai felől, könnyen elképzelhető, mindenesetre Miss Burney, szükséges-e mondanom, akinek egy vígjátékát szintén elfogadta egy könyvkiadó, körültekintően feljegyezte. Dr. Dewlap, úgy tűnik, a bimbózó szerzők seregének kimondottan rosszindulatú példája lehetett. Természetesen

intoxicated, and laughed so violently as Miss Burney passed by them, that they could hardly stand upright. The wind, too, to make matters worse, was extremely high, blew Miss Burney's gown about abominably, and played the deuce with her bonnet. And the merry light infantry laughed the more. And "Captain Fuller's" embarrassed desire to keep order, made Miss Burney laugh as much.

There is an exterior of Brighton in 1779! But an interior equally graphic is also to hand. It is connected with Dewlap the inevitable. On one occasion I read (there is an end to everything) an accursed divergence of occupation called away all the gentlemen from Miss Burney's society, and precipitated the deeply dreaded hour. Dr. Dewlap remained. He seated himself next to the fair diarist. He began to question her about his tragedy – which by this time he had given her too to read. But had Miss Burney read it? That is the question. I doubt it extremely. Hear what the lady herself says. "I soon said all I wanted to say upon the subject," she writes. "And soon after a great deal more; but not soon after was he satisfied. He returned to the same thing a million of times, till I almost fell asleep with the sound of the same words."

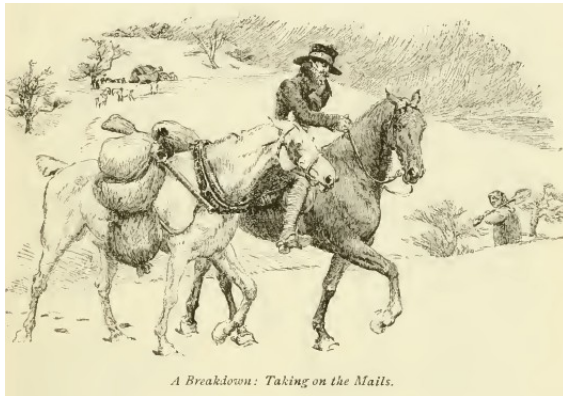
To leave the fair authoress of *Evelina* for ever, with many thanks for her assistance so far (and I hope that these thanks may reach her wherever she may now chance to be studying character, and regretting

többnyire mély csendben, elgondolkodva ült, de amint olyan tárgyra terelődött a szó, amelyről véleményvel bírt, a témát csontig lerágta, és amilyen hitvány jellem volt, nem észlelte, mikor csupaszította le tárgyát, vagy ami még rosszabb, hogy esetleg valaki más is megjegyzést fűzne az elhangzottakhoz. Semmi kétség, még ilyenkor is a tragédia járt a fejében.

Nem kevésbé volt zavaró körülmény, hogy a férfi külsejét tekintve "hivalkodóan pedáns és visszafogott volt", ám kisvártatva javasolta Mrs. Thrale körében, hogy olvassák fel a darabját. Ez a javaslat Miss Burney-t, ki hirtelen megsejtette, mi vár rá, arra sarkallta, hogy sétálni induljon a promenádon. Itt a katonai csapatok épp sorakozót tartottak, de milyen állapotban! Sajnálattal ismerem el, hogy félrészezen, harsányan vihorásztak, és amikor Miss Burney elhaladt mellettük, már alig álltak a lábukon. Hogy a dolgok még szerencsétlenebb fordulatot vegyenek, rendkívül erős szél fújt, förtelmesen belekapott Miss Burney ruhájába, és tönkretette szalagkötős kalapját, amin a vidám könnyűgyalogság csak még jobban kacagott. Viszont "Fuller kapitány" elkeseredett igyekezete, hogy katonáit rendre utasítsa, Miss Burney-t neveltette meg ugyanannyira.

Ez a brightoni városkép 1799-ben. A belső terekről ugyanilyen érzékletes leírás áll rendelkezésünkre a megkerülhetetlen Dewlap társaságában. Egy alkalommal, olvasom, és minden rossz bekövetkezik

eternally her desertion of literature for a servile attendance on a hum-drum court); three other travellers on the Brighton Road – and immortal travellers too, as long as English is read – present themselves for notice.

About the time then when the air was full of the rumours which culminated in Waterloo, Captain Crawley, Captain Osborne, and Mr. Jos Sedley, "were enjoying that beautiful prospect of bow windows on the one side, and blue sea on the other, which Brighton affords to the traveller." Who can forget the incident? Who does not remember the sublime and here first recorded attempt of the immortal Jos to catch the warlike spirit of the times by a subtle alteration of costume? Jos, brilliant in under waistcoats, sporting a military frock coat, clinking his boot spurs, swaggering prodigiously and shooting death glances at all the

egyszer, úgy alakult, hogy Miss Burney környezetéből az urak különböző elfoglaltságaik miatt mindannyian távozni kényszerültek, és a rettegett óra elközelgett: Dr. Dewlap maradt. Szőke naplóírónk mellett helyezte magát kényelembe, majd a felolvasásra ajánlott tragédia felől érdeklődött, amit azóta személyes olvasásra is átnyújtott a hölgynek. Vajon elolvasta-e a művet Miss Burney, ez itt most a kérdés. Erősen kétlem. De halljuk, mit mond! "Hamar elsoroltam mindent, amit akartam – írja –, azután még sok egyebet, de nagyon nehezen elégíthettem ki kíváncsiságát. Milliomodsor is ugyanahhoz a kérdéshez tért vissza, agyonismételgetett szavain majdnem elaludtam."

De hagyjuk immár magára az Evelina szőke szerzőjét, megköszönve eddig nyújtott segítségét és remélve, hogy hálánk utoléri, bármerre tanulmányozza is az emberi jellemet, örökre bánkódva afölött, hogy az irodalmat holmi alantas, kevésbé szórakoztató színpadra cserélte, és fordítsuk figyelmünket a brightoni út három másik utasa felé! Amíg angolul olvasnak ezen a földön, emléküik fennmarad.

Nagyjából az idő tájt, amikor a waterloo-i csatához vezető eseményektől volt hangos a világ, Crawley és Osborne kapitány urak, valamint Mr. Jos Sedley "az egyik oldalon kék tenger, a másikon ívelt zárt erkélyek szegélyezte pompás kilátásban

servant girls who were worthy to be slain!

'What shall we do, boys, till the ladies return?' he asked. The ladies were out to Rottingdean in his carriage on a drive.

'Let's have a game of billiards,' one of his friends said – the tall one with the lacquered moustachios.

'No, dammy; no, Captain,' Jos replied, rather alarmed. 'No billiards to-day, Crawley, my boy, yesterday was enough.'

And then, after various suggestions for killing time, including Jos's, "to have some jellies at Dutton's and kill the gal behind the counter – devilish fine gal at Dutton's" – the determination was come to, as is generally known, to go and see the Lightning "come in" – and the advice prevailing over billiards and jelly, the trio turned towards the coach-office.

It would be impossible to leave Brighton and Thackeray behind us, without recalling another incident detailed by the author of the Four Georges, this time an historical one, which has to do with a wicked old celebrity, once a well-known figure on the Steyne – with posting, and with the august personage who called posting and coaching to Brighton into fashion – nay, even into life. "In Gilray's caricatures," I quote from the Four Georges, "there figures a great nobleman called 'Jockey of Norfolk' in his time, and

gyönyörködhetett, amelyet csak Brighton nyújthat az utazónak". Ki feledhetné ezt a képet, és ki ne emlékezne az először ezen a helyszínen lejátszódott jelenetre, amelyben a halhatatlan Jos az idők harcias szellemét kifinomult módon idézve külsőt vált.⁶ Nagyszerű mellényében, katonai felöltőjében, pengő sarkantyúkkal, tüneményesen páváskodik és halálos pillantásokat lövell minden cselédlány felé, akit érdemesnek ítél a megsemmisítésre.

"– Mivel szórakozzunk, fiúk, amíg a hölgyek visszatérnek? – kérdezte. A hölgyek az ő hintóján kocsiztak ki Rottingdeanbe.

– Gurítsunk egy játszma biliárdot – javasolta egyik barátja, a festett bajuszú magas férfi.

– Jaj, Isten őrizz, kapitány úr – válaszolt Jos kétségbeesetten. – Ma ne biliárdozzunk, Crawley fiam, épp elég volt tegnap."

Némi töprengés után, bár felmerült Jos ötlete, hogy "egyenek egy kocsonyát Duttonnál, és törjenek a pultoslány életére, ördögi jó nő az ott Dutton szolgálatában", a társaság, mint közismert, arra az elhatározásra jutott, hogy inkább megnézik a 'Lightning' érkezését, így a három barát a kocsonyánál vagy a biliárdnál ígéretesebb elfoglaltság reményében a postakocsi-hivatalhoz indult.

Képtelenség Brightont és Thackeray-t magunk

⁶Joseph (Jos) Sedley, vagyonos nábob, Thackeray Hiúság vására című regényének egyik szereplője. A waterloo-i csata idején gyáván próbál menekülni.

celebrated for his table exploits. He had quarrelled with the Prince, like the rest of the Whigs, but a sort of reconciliation had taken place; and now being a very old man, the Prince invited him to dine and sleep at the Pavilion, and the old duke drove over from his castle of Arundel, with his famous equipage of gray horses, still remembered in Sussex."

A pleasant Bacchanalian scene is then enacted, it will be remembered, which began by everybody challenging the old duke to drink (who, not forgetful of his reputation, did not decline the honour), and ended by the first gentleman in Europe proposing bumpers of brandy. Too proud to brook defeat in his especial line of art the old duke's intrepidity did not fail him even here. He drank. Then finding that his head was failing him he remarked that he had had enough of such hospitality, and would go home.

"The carriage was called and came, but in the half-hours interval the liquor had proved too potent for the old man; his host's generous purpose was answered, and the duke's old gray head lay stupefied upon the table. Nevertheless, when the post-chaise was announced he staggered to it as well as he could, and stumbling in, bade the postillions drive to Arundel. They drove him for half-an-hour round and round the Pavilion lawn; the poor old man fancied he was going home. When he awoke that morning he was in bed at the Prince's hideous house at Brighton. You may see

mögött hagyni anélkül, hogy felidézni egy másik, a Négy György szerzője által megírásakor már történelminek tekinthető művében megörökített jelenetet, amely egy gonosz – a régi Steyne és a hintós közlekedés körében csakúgy, mint a fenséges személy előtt, aki divatba hozta, sőt: életre hívta a brightoni postakocsit – jól ismert figuráról szól.

"Gilray karikatúráiban – idézem a Négy György sorait – szerepel egy nemesember, akit a maga idejében a 'norfolki zsoké' elnevezéssel illettek, és asztaltársaságbeli hetvenkedéseiről vált híressé. Még a herceggel is vitába szállt, miként a többi liberális, ám végül valamilyen egyezsége jutottak, és később a már nagyon idős embert a herceg meghívta magához a Pavilionba, ahova az öregúr arundeli várából híres, szürke lovak húzta díszfogatán érkezett, ezt máig emlegetik Sussexben."

Eztán egy emlékezetes bacchanália vette kezdetét, mindenki az öreg nemest kínálhatta itallal. Ő nem hazudtolta meg hírét, az ajánlatokat készségesen elfogadta, majd végül Európa legelső úriembere teli serleg brandyvel óhajtott koccintani. Az italozás művészetében szerzett érdemeire büszke öregúr nem hátrált meg a kihívás elől. Koccintott és ivott. Azután érezve, hogy agya eltompult, megköszönte a vendégszeretetet és megjegyezte, hogy szeretne már hazamenni.

"Odarendelték a hintót, de a félórában, amíg a

the place now for sixpence; they have fiddlers there every day, and sometimes buffoons and mountebanks hire the riding-house, and do their tricks and tumbling there. The trees are still there, and the gravel walks round which the poor old sinner was trotted. I can fancy the flushed faces of the royal princes as they support themselves at the portico pillars – and look on at old Norfolk's disgrace; but I can't fancy how the man who perpetrated it continued to be called a gentleman."

It certainly is a hard nut to crack. But the above graceful scene of conviviality at Brighton reminds me that I have yet to make mention of the houses of entertainment on the Brighton Road. Horace Walpole, it will be remembered, said, in 1749, that there were no inns in Sussex. But here I fear Horace pulled the long bow of the disappointed tourist – for the guide-books of the old coaching days tell a different tale. Amongst others the following were well-known houses – of varying degrees of merit, no doubt, and situated on different routes.

At Croydon – the Crown; at Godstone Green – the White Hart; at East Grinstead – the Dorset Arms; at Uckfield – the Maiden's Head; at Reigate – the Swan; at Hickstead – the Castle; at Cuckfield – the King's Head and the Talbot.

Out of these, two houses are in my opinion specially worthy of mention, namely – the White Hart at

lovakat befogták, az alkohol megtette hatását, és a házigazda vágyának megfelelően az öregúr ősz feje kábultan az asztalra borult. Mindenesetre, amikor a cséza előállt, az ősz öreg támoilyogva beszállt, és kiadta a parancsot, hogy hajtsanak Arundelba. Fél órán át a Pavilon kertjében körbe-körbe kocsikáztak vele, s a szegény öreg úgy hitte, hazafelé tart. Ám reggel a herceg otromba brightoni házában ébredt. Ma 6 penny a belépő, minden nap muzsikuskok szórakoztatják a látogatót, a lovardát néha bohócok és szemfényvesztők veszik bérbe, hogy megtréfálják a nézőket. A fák még ma is állnak, ahogy a murvás kocsit is ott fut, ami mentén a szegény bűnöst egykor körbe-körbe fuvarozták. Magam előtt látom a királyi hercegek kipirult arcát, ahogy a nyitott előcsarnok oszlopainak támaszkodva szemlélik az öreg norfolki nemes megcsúfolását, de azt elképzelni nem tudom, miképp hívhatják úriembernek mindezek után azt a férfit, aki ezt az egészet kieszelte."

Nehéz dió. A fenti kedélyes jelenet eszembe juttatja a brightoni út mentén található többi, szórakozásra alkalmas házat. Emlékezhethünk rá, Horace Walpole 1749-ben azt állította, hogy Sussexben nincsenek fogadók. Attól tartok, Horace itt az elégedetlen utazók érvét pufogatja, hisz az egykori postakocsis útikönyvek másról tanúskodnak. Többek között a következő, más-más útvonal által érintett, eltérő színvonalú házak voltak jól ismertek.

Godstone Green, and the Dorset Arms at East Grinstead; not only because the houses are fine in themselves, but because, thanks no doubt in a great measure to the interest taken by their landlords in their past history, something of that rare romance of the roads hangs about them still. The inn at East Grinstead, which is an unusually fine specimen of its class, used formerly to be called the Cat – but why it was so called it will not be well too particularly to inquire – in fact, as Mr. Silas Wegg would have said, "In Mrs. Boffin's presence, sir, we had better drop it." A token however was struck off to perpetuate this title, which I have been shown through the courtesy of Mr. Tracy, the landlord of the house; and a very rare and curious token it is, showing "The Cat" – the name of the town, and inn.

All distinguished travellers on the Brighton Road pulled up as a matter of course at the Dorset Arms. Amongst those whose names have been handed down as habitual visitors, was Lord Liverpool, who always stayed at the Dorset Arms when on his way to visit the Harcourt seat near Buxted, and who has left a record of his impatience at dawdling waiters and dinners not served up to the minute; "Liverpool's in a hurry" even now being remembered in the place. Another constant guest was Lord Seymour, who died, I believe, in 1837 – mean, I am sorry to say, as regards his expenses; and yet not mean either one way, for if he didn't eat and

Croydonban a Korona, Godstone Green-ben a Fehér szarvas, East Grinstead-ben a Dorset címere, Uckfieldban a Hajadon feje, Reigate-ben a Hattyú, Hicksteadben a Vár, Cuckfieldban a Királyi fő és a Talbot.

Ezek közül, véleményem szerint, kettő mindenképpen figyelmet érdemel, nevezetesen a Fehér szarvas Godstone Green-ben és a Dorset címere East Grinstead-ben. Nem csupán azért, mert önmagukban is kellemes helyek, hanem ami több: jórészt a tulajdonosoknak köszönhetően, nagyszerűen illusztrálják az elmúlt idők történelmét, és az utak ritka romantikája még ma is megsejthető itt. Az East Grinstead-i fogadó a maga nemében egyedülálló; korábban a Macska nevet kapta, de hogy miért, arra ne keressünk magyarázatot, sőt, ahogy Mr. Silas Wegg megjegyzné: "Uraim, Mrs. Boffin jelenlétében jobb, ha nem firtatjuk." Azonban egy emléktárgy, melyet a jelenlegi tulajdonos, Mr. Tracy jóvoltából láthattam, megóvjá e nevet a feledéstől. Egy egészen furcsa kis érem ez, magát a 'macskát' ábrázolja, a város és a fogadó névadóját.

A Dorset címerénél minden híres brightoni utazó szinte menetrendszerűen beiktatott egy pihenőt. A név szerint is megörökített gyakori látogatók között szerepel Liverpool lordja, aki a Buxted melletti Harcourt kastélyba látogatván útközben mindig a Dorset címerénél állt meg, és akiről feljegyezték, hogy

drink much, he possessed a passion for illumination which must have produced some respectable items in the bill – thirty wax candles or more burning in his bedroom all night. Spencer Perceval too, the Prime Minister (remarkable for great ability and for having been shot in the lobby of the House of Commons in 1812 by John Bellingham), must have been a familiar figure at the Dorset Arms, for the House from which he was married in 1790 to Miss Jane Wilson stands just at the bottom of the Dorset Arms' garden.

At nine miles three furlongs up the London Road, towards London, stands the other inn that I have particularly mentioned – the White Hart, now called the Clayton Arms, at Godstone Green. The White Hart claims to be a very old house. Mr. Churchill, the proprietor, who has had it for twenty-two years, and who takes a natural and gratifying pride in its history, tells me that it was an inn in Richard the Second's time, whose badge was a white hart couchant, as heralds may know. The White Hart was open timbered then, and had quarried windows. The gable ends were added in Elizabeth's time. In the absence of documentary evidence it requires but a small stretch of the imagination to picture the long crowd of all ranks, kings, queens, soldiers, statesmen, conspirators, coachmen, and highwaymen, who must have passed the portals of so venerable a place of entertainment as this, in the lapse of six centuries. A

gyakran türelmetlen volt a pizsmogó pincérekkel, ha nem elég gyorsan szolgálták fel a vacsorát. "Liverpool siet", a mondás még ma is közszájon forog. Úgy hiszem, az 1837-ben elhunyt Lord Seymour szintén állandó vendég volt itt. Röstellem elárulni, de a vacsorát illetően garaszkodott, másfelől azonban, mégha nem is fogyasztott sokat, a fény iránt különös szenvedélyt táplált, ami azért jelentős összeget tett ki a számlán: a szobájában egész éjjel harminc vagy még több gyertya égett. Spencer Perceval, a nagy munkabírású miniszterelnök is közismert alak a Dorset címerénél, hiszen a fogadóval kertlábas házból vette feleségül Miss Jane Wilsont 1790-ben. Az államférfit 1812-ben John Bellingham az alsóház parlamenti folyosóján lelőtte.

East Grinstead-től London irányában kilenc és fél mérföldre, Godstone Green-ben áll a másik nevezetes fogadó, a Fehér szarvas, mai nevén a Clayton címere. A Fehér szarvas tekintélyes régi fogadónak számít. Mr. Churchill, a jelenlegi tulajdonos huszonkét éve vezeti a házat, és magától értetődő, jóleső büszkeséggel tekint rá. Elmondta, hogy már II. Richárd idején is fogadó állt itt, s a király címere, mint azt a hozzáértők tudhatják, egy fekvő fehér szarvas volt. A Fehér szarvas annak idején nyitott, mestergerendás mennyezettel és ólomkeretes ablakszemekkel ellátott épület volt. A tornyokat az Erzsébet-korban építették hozzá. Mivel nem állnak

tradition however which associates one royalty with the White Hart is noticeable; not only from the singularity of the association, but because the particular association in question is to me a distinctive feature in the history of the Brighton Road.

It is said then that in 1815 the Regent, the Czar of Russia, and many royal visitors stayed at the inn on their way to Blindley Heath, to be present at the fight for the championship of England. Having lost my Fistiana, I am unable to verify the date of this fight, or to name the combatants; but people who know their subject, in an age when boxing may be said to be revived, will not need me to tell them that Blindley Heath, which is about four miles from Godstone Green, was one of the most popular and celebrated of prize-fighting rendezvous. Here, to quote one example: On the 12th of June, 1821, Hickman, the gas-light man, and Oliver, fought ten rounds in thirteen minutes. Not that Blindley Heath is the only place in the neighbourhood celebrated for this classic amusement. Within a few miles are Copthall Common, where on December 10th, 1810, Cribb fought and beat Molineaux, the black, for the first time; and Crawley Down, which has witnessed more mills than I have time or memory to catalogue.

The processions from town to these fights however afford too remarkable an illustration of contemporary manners for me to pass over so lightly: an illustration

rendelkezésünkre feljegyzések, csak elképzelni tudjuk a minden társadalmi réteget magába foglaló vendégsereget: királyok, királynék, katonák, államférfiak, összeesküvők, kocsihajtók és végezetül útonállóak, akik az eltelt hat évszázad során egész biztosan szintén megfordultak e tiszteletreméltó szórakozóhely díszkapujánál. A hagyomány mindenesetre egy híres uralkodóhoz köti a Fehér szarvast. Az a bizonyos látogató nem csupán ritka vendég, de a hozzá fűződő kapcsolat egyben megkülönböztető jellegzetessége a brightoni útnak.

1815-ben állítólag a régenshercegen kívül az orosz cár és több más uralkodó is megszállt a fogadóban, útban Blindley Heath felé, ahol az angol ökölvívó-bajnoki torna került megrendezésre. Nem találok a Fistiana sportújság vonatkozó számát, így nem tudom megnevezni a versenyfeleket vagy akár a boxmeccs pontos dátumát, de aki manapság, amikor az ökölvívás állítólag másodvirágzását éli, csak egy kicsit is járatos a sportág történetében, nyilván tudja, hogy a Godstone Green-től mindössze négy mérföldre fekvő Blindley Heath egykor a profi ökölvívó tornák egyik legnépszerűbb helyszíne volt. Csak hogy egyetlen példát idézzek: 1821. június 12-én itt mérkőzött meg a nagyváltósúlyú Hickman és Oliver; tizenhárom percben tíz menetet bokszoltak. Nem mintha Blindley Heath lett volna az egyetlen helyszín a környéken, amely hasonló szórakozást nyújtott.

of manners continually to be studied in this neighbourhood on the Brighton Road. And I think that an extract from the classic authority will give a better idea than I can of the scenes to be witnessed on the road immediately before a celebrated "mill."

"The Fancy were all upon the alert soon after breakfast" (I quote from Boxiana's description of the Grand Pugilistic combat between Randall and Martin, at Crawley Down, thirty miles from London, on Tuesday, May 4, 1819) "on the Monday, to ascertain the seat of action; and as soon as the important whisper had gone forth, that Crawley Down was likely to be the place, the toddlers were off in a twinkling. The gigs were soon brushed up, the prads harnessed, and the boys who intended to enjoy themselves on the road were in motion. Between the hours of two and three o'clock in the afternoon upwards of a hundred gigs were counted passing through Croydon. The Bonifaces chuckled again with delight, and screwing was the order of the day. Long before eight o'clock in the evening every bed belonging to the inns and public-houses in Godstone, East Grinstead, Reigate, Bletchingley, &c., were doubly, and some trebly occupied.

"Five and seven shillings were charged for the stand of a horse in any wretched hut. But those customers who were fly to all the tricks and fancies of life, and who would not be nailed at any price, preferred going

Innen néhány mérföldre, a Copthall-réten 1810. december 10-én Cribb először győzte le Molineaux-t, a feketebőrű boxolót, és Crawley lankái is több ökölharcnak adtak otthont, mint amennyit emlékezetem és az idő rövidege miatt felsorolni képes lennék.

A korabeli erkölcsökről nagyszerű képet rajzol, ahogy Londonból a nézőközönség ezeket tornákat megközelítette: a brighthoni út mentén zajlott viadalk környezetében elterjedt viselkedési szokások folyamatos tanulmányozásra érdemesek. Úgy gondolom, egy klasszikustól származó idézet hívebb benyomást nyújt az általános állapotokról, amit egy-egy kiemelkedő ökölvívó versenyre érkezők tapasztalhattak, mintha saját szavaimmal írnám körül.

"Reggeli után, már hétfőn, a rajongók tükön ültek – idézem a Boxiana írását a Londontól harminc mérföldre fekvő Crawleyban, 1819. május 4-én, egy keddi napon, Randall és Martin közt lezajlott 'Nagy Öklözési Viadal'-ról – hogy akcióközelben lehessenek, és amint a mérkőzés helyszíne felől fülest kapnak, mint totyogó kisgyerekek egy szempillantás alatt Crawley felé vehessék az irányt. A könnyű bricskákat leporolták, befogták a paripákat és mozgásba lendültek az útra vágyó ifjak. Délután kettő és három óra között több mint száz, Croydonon áthaladó bricskát számoltak meg. A vidám fogadósok örömmel

to roost in a barn; while others possessing rather more gaiety, and who set sleep at defiance, blowed a cloud over some heavy wet, devouring the rich points of a flash chaunt; and thought no more of time hanging heavily than they did of the classics. Chaunting and swiping till many of the young sprigs dropped off their perches; while the ould ones felt the influence of the dustman, and were glad to drop their nobbs to obtain forty winks. Those persons whose blunt enabled them to procure beds, could not obtain any sleep, for carriages of every description were passing through the above towns all night. Things passed on in this manner till daylight began to peep. Then the swells in their barouches and four, and the swift trotting fanciers, all hurried from the metropolis, and the road exhibited the bustle of the primest day of Epsom Races. The brilliants also left Brighton and Worthing at about the same period, and thus were the roads thronged in every direction. The weather at length cleared up, and by twelve o'clock the amphitheatre on Crawley Down had a noble effect, and thousands of persons were assembled at the above spot. It is supposed if the carriages had all been placed in one line they would have reached from London to Crawley. The amateurs were of the highest distinction, and several noblemen and foreigners of rank were upon the ground."

Regent and emperor putting up at a wayside inn to

dörzsölték a tenyerüket és lehetőleg minden pénzt kifacsartak a vendégből. Már jóval este nyolc előtt a Godstone, East Grinstead, Reigate, Bletchingley és a többi környékbeli fogadó összes ágját duplán, sőt némelyiket triplán kiadták.

Még az utolsó nyomorúságos istállóban is öt-hét shillinget számoltak fel egyetlen ló kikötéséért. De azok a vendégek, akik az élet minden fortélyában járatosak voltak, a viláért se hagyták volna, hogy az utazás valódi élménye csorbuljon: maguk is a pajtában éjszakáztak. Mások, a vidámabb fajta, akik legyűrték magukban az álmodást, félrefújták az erős sör habját, és szinte szomjazták a kántáló énekek gazdag bölcsességeit. A gyorsan fogyó időről ugyanúgy megfélemedtek, mint a klasszikus jó modorról. Vígan daloltak, egymás vállát veregették, míg az ifjuncok többsége le nem fordult a kakasülőről. Az öregebbje, ha érezte, hogy közeleg az álomtündér, boldogan ejtette le a kobakját, hogy hunyjon egy szempillantásnyit. De még azok se tudtak aludni, akik tompultságuk okán valahogy egy ágyat szereztek maguknak, mert a legkülönbözőbb féle kocsik és hintók hajtottak át a fent említett falvakon egész éjszaka. Pirkadatig zajlott így az élet. Ekkorra négyülékes, nyitott hintók hömpölygő sora, gyorsléptű szurkolók hada áramlott ki a fővárosból, és az út az epsomi lóversenyek fénykorát idézte. Nagyjából ugyanekkor a briliánsok is elindultak Brighton és

witness a fight for the championship! Young sprigs chaunting and swiping till they dropped off their perches! The swells in their barouches and four hurrying from the metropolis! The noblemen and foreigners of rank crowding round the twenty-four foot ring! What can give us a better idea of the Brighton Road in its prime than these facts? What paint more vividly what I call its "Regency flavour," its slang, its coarseness, its virility – in a word, its "Corinthianism"? ♦

Worthing felől, így az utak minden irányban zsúfoltakká váltak. Végül az idő is kitisztult, és a crawley-i amfiteátrum már dél körül ezekkel a nézőtéren nagyszerű látványt nyújtott. Állítólag ha az összes érkező kocsit sorba rendeznénk, a sor Londonig érne. Az amatőr bokszolók kivételes népszerűségnek örvendtek, főurak és külföldi hírességek látogatták a viadalokat."

A bajnoki címért kiírt versenyre menet a régensherceg és egy uralkodó száll meg egy út menti fogadóban! Ifjancok dalolnak és veregetik egymás vállát, míg le nem fordulnak a kakasülőről! A négyülékes, nyitott hintók hömpölygő sora áramlik a főváros felől! Nemesek és külföldi hírességek szoronganak a nyolcméteres ring körül! Mi érzékeltethetné hívebben a brightoni út jelentőségét fénykorában, mint ezek a tények? Mi festhetné meg élénkebb színekkel, így hívom, 'régensi ívét', az út zsargonját, nyersességét, férfiasságát, röviden: 'korinthoszi' jellegét? ♦